

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN PALAUTE LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTOLLE
SYKSYLLÄ 2014

1. YLIOPISTON TEHTÄVÄ, PROFILI JA PAINOALAT

Lappeenrannan teknillisen yliopiston toiminta perustuu kahteen tieteenalaan; tekniikkaan ja talouteen. Yliopiston strategisina monitieteellisinä osaamisaloina ovat vihreä energia ja teknologia, kestävän kilpailukyvyn luominen sekä Venäjä-yhteyksien rakentajana toimiminen. Strateginen asemoituminen vastaa hyvin yleisiin talouden ja tekniikan ajankohtaisiin globaaleihin haasteisiin. Strategiassa on otettu huomioon yliopiston maantieteellisen sijainnin tuomat mahdollisuudet. Yritysyhteistyö on ollut tiivistä niin oman osaamisen siirtämisessä kuin yritysalamän kokemusten hyödyntämisessä oman toiminnan kehittämisessä. Kestävä kilpailukyky on toiminnan keskiössä.

Yliopiston strategia on ohjannut yliopiston toimintaa, mutta ei voimavarojen sisäistä kohdentamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että yliopiston johdon tulee varata riittävästi voimavaroja strategisten tavoitteiden suuntaisesti. Ohjaukseen liittyneen yliopistovierailun perusteella henkilöstö ja opiskelijat on sitoutettu mukaan strategiaprosessin eri vaiheissa.

Suomalaisten tekniikan yliopistojen työnjako- ja yhteistyökeskusteluja on laadun vahvistamiseksi käyty jo useiden vuosien aikana tutkimukseen, koulutukseen ja infrastruktuureihin liittyen. Yliopistojen johdon ja tekniikan alan osaston johtajien kesken on saatu aikaiseksi määrämuotoiset keskusteluyhteydet ja tiettyjä konkreettisia toimenpiteitäkin. Työn tuloksena on onnistuttu osittain selkeyttämään yliopistojen välistä työnjakoa. Toistaiseksi valtakunnallisesti merkittäviä rakenteellisen kehittämisen toimia ei ole kuitenkaan tapahtunut, mikä on alan kehittämisen ja voimavarojen tarkoituksenmukaisen käytön kannalta valitettavaa. Edellä olevan vaikutukset yliopiston toiminnan profilointiin eivät käy ilmi raportoinnista.

Strategian toteutumisen seurantaindikaattorien perusteella yliopisto on edennyt strategisten tavoitteiden mukaisesti. Asetetut tavoitteet on pääosin saavutettu. Kansainvälisen tutkimusrahoituksen osuus on kuitenkin pienentynyt useana vuonna tavoitellun kasvun sijaan.

2. PERUSTEHTÄVÄT

2.1 KOULUTUS

Yliopisto on saavuttanut tavoitteensa ylempien ja alempien korkeakoulututkintojen määrässä. Kandipalautteen perusteella opiskelijat olivat keskimääräistä tyytyväisempiä hyvinvointiinsa, tarjolla olevaan ohjaukseen ja käytettyihin opetusmenetelmiin.

Opintoprosesseissa ylempien korkeakoulututkintojen määrässä suhteessa opetus- ja tutkimushenkilökuntaan on jääty tavoitteesta, mutta verrattuna muihin teknillistieteellisen ja kauppatieteellisen alan yksiköihin toteutuma on hyvällä

tasolla. Myös vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden osuus on teknillistieteellisellä alalla muihin alan yksiköihin nähden hyvällä tasolla.

Opiskelijavalintojen ja koulutusrakenteiden uudistaminen on edennyt. Tekniikan alan kandidaattiohjelmien määrä on vähentynyt seitsemästä kahteen. Tavoitteena on vähentää maisteriohjelmien määrää ja ottaa uudet ohjelmat käyttöön syksyllä 2015. Kauppätieteissä kandidaattiohjelman seitsemän pääainetta on muutettu kahdeksi suuntautumisvaihtoehdoksi. Maisteritasolla on kuusi ohjelmaa aiemman yhdeksän pääaineen sijaan.

Yliopisto on tehnyt ja tekee tekniikan alan opiskelijavalintojen käytännön työn uudistamista muiden alan yliopistojen kanssa ja osallistuu tekniikan alan yliopistojen yhteiseen opiskelijavalintatyöhön, missä pyritään luomaan kuva siitä, millainen tulevaisuus on ja miten kandi- ja maisterivaiheen opiskelijavalintoja tulisi uudistaa. Yliopisto hyödyntää periaatteessa melko monipuolisesti avoimia yliopisto-opintoja opiskelijavalinnassa, mutta opiskelijoita valitaan tätä kautta hyvin vähän.

Kansainvälistyminen on edennyt ja yliopisto on ylittänyt kansainvälisyyteen liittyvät tavoitteet ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden sekä kansainvälisten opiskelijoiden määrässä. Myös opettajien ja tutkijoiden kansainvälisessä liikkuvuudessa tavoite on ylitetty selvästi.

2.2 TUTKIMUS

Yliopiston kansainvälisten tiedejulkaisujen määrä on noussut nopeasti kuluneen vuosikymmenen aikana ollen nyt 2,5-kertainen verrattuna 2000-luvun alkuun. Kasvu ylittää huomattavasti koko yliopistosektorin runsaan neljänneksen kasvun. Samanaikaisesti tutkimuksen - mukaan lukien paras tutkimus - tieteellinen vaikuttavuus bibliometrinen tulosten perusteella on kuitenkin laskenut voimakkaasti, ja on selvästi alle maailman keskitason. Maailman keskitasoon yliopisto ei yllä millään päätietealalla. Ministeriö kannustaa yliopistoa jatkamaan toimia rinnakkaisjulkaisemisen edistämiseksi.

Ministeriö pitää myönteisenä tutkimustoiminnan aktivoitumista ja tämän seurauksena tohtorintutkintotavoitteiden ylittymistä. Tutkijanurarakenteen kehittämisen näkökulmasta tärkeää on löytää strategian pohjalta tasapaino ensimmäiselle ja muille portaille sijoittuvien kesken. Yliopiston tulee edelleen kehittää tohtorintutkinnon jälkeistä tutkijanuraa. Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota siihen, että yliopiston professorirekrytoinneissa vuosina 2010-2013 omasta yliopistosta väitelleiden osuus rekrytoiduista on poikkeuksellisen korostunut. Samanaikaisesti yliopiston uusista professorirekrytoinneista ulkomaalaisten henkilöiden osuus viimeisen neljän vuoden aikana on hyvin pieni.

Yliopisto on päivittänyt tutkimuksen toimenpideohjelman vuonna 2012 toteutetun tutkimuksen arvioinnin pohjalta. Ministeriö pitää tärkeänä, että yliopisto jatkaa edelleen yliopiston tutkijanurapolun kehittämistä sekä jatkaa kansainvälisten hakumenettelyjen lisäämistä. Yliopiston ulkomaalaisen opetus- ja tutkimushenkilöstön määrä on kehittynyt myönteisesti viime vuosina ja ministeriö kannustaa yliopistoa jatkamaan tähän liittyvien toimien kehittämistä.

Yliopisto on pyrkinyt vahvistamaan tutkimustoimintaansa ja tukemaan uusia avauksia valitsemiensa tutkimuksen kansainvälisten kärkiyksiköiden avulla. Yliopiston tulee jatkaa ponnisteluja kansainvälisen tutkimusrahoituksen ja erityisesti EU-rahoituksen lisäämiseksi. Yliopiston tätä varten perustama EU-tiimi ja yhteistyökumppaneiden kokemusten hyödyntäminen ovat hyviä ensimmäisen vaiheen toimia.

Yliopiston mukaan sen laboratoriofasiliteetit ovat monen laitoksen osalta erinomaiset. Yliopiston tutkimus- ja perusinfrastruktuurin uudistamisesta ja ylläpitämisestä huolehditaan yliopiston investointisuunnitelmalla. Yliopiston on hyvä lisäksi tarkastella tutkimusinfrastruktuurien yhteistyömahdollisuuksia ja yhteiskäyttöä muiden tutkimusorganisaatioiden kanssa.

Ministeriö pitää myönteisenä, että yliopisto on panostanut innovaatiotoiminnan kehittämiseen. Yliopiston yhteyteen on perustettu sijoitusyhtiö (Lureco) tukemaan yliopiston tutkimuksesta lähtevien innovaatioiden jatkokehittämistä ja kaupallistamista.

3. JOHTAMINEN, TALOUS JA RAKENTEELLINEN KEHITTÄMINEN

Yliopiston toiminnassa on monipuolisesti otettu huomioon laadun hallinta ja sen mittaaminen. Osana tätä kokonaisuutta ministeriö kehottaa yliopistoa kiinnittämään huomiota valtakunnallisen tilastotiedonkeruun edellyttämän tietopohjan luotettavuuteen ja oikea-aikaisuuteen.

Yliopisto on toteuttanut toiminnallisista ja taloudellisista syistä useita yt-neuvotteluprosesseja, joista viimeisimmän vuonna 2013. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää yliopiston toimenpiteitä perusteltuina, mikäli niillä pystytään turvaamaan yliopiston pitkäjänteinen strateginen kehittäminen. Yliopiston kansainvälistyminen ja Venäjä-painotus edellyttävät opetus- ja tutkimushenkilöstön lisäksi uudenlaisia valmiuksia myös hallinto- ja tukipalveluilta.

Saimaan ammattikorkeakoulun siirtyminen samalle kampukselle on mahdollistanut monia eri yhteistyömuotoja ja tuonut toiminnallisen ja sisällöllisen hyödyn lisäksi myös taloudellista lisäarvoa. Yliopisto kehittää tilaratkaisujaan pitkäjänteisesti perustaen kehittämisen kampusvisioon, jota se on valmistellut yhteistyössä SYK Oy:n, Lappeenrannan kaupungin ja kampuksella vaikuttavien kumppaneiden kanssa. Merkittäviä synergiaetuja on tuottanut yhteistyö Saimaan ammattikorkeakoulu Oy:n kanssa, jonka osakas yliopistosta tuli vuoden 2013 aikana. Yliopiston ja Saimaan ammattikorkeakoulun tekemää yhteistyötä mm. laboratorioden yhteiskäytössä, kirjasto- ja tietopalveluissa sekä yhteisissä tutkimushankkeissa on myönteistä toiminnan laadun ja tehokkuuden, vaikuttavuuden vahvistamiseksi.

Yliopiston tuloskehitys on ollut hyvä kaudella 2011-2013. Tulos oli 2,0 % kokonaistuotoista ja sitä voidaan pitää tyydyttävän. Tulos ilman sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottoja oli -0,3 % ja sitä voidaan pitää melko heikkona. Viimeksi mainitun tunnusluvun kehityssuunta on ollut selvästi aleneva.

Omavaraisuusaste (87,9 %) ja maksuvalmius (QR=7,11) ovat erinomaisella tasolla. Kilpailtu tutkimusrahoitus suhteessa kokonaisrahoitukseen oli 23,6 % (tavoite 2016 on 28 %). Sijoitusstrategiassa on nostettu riskitasoa, joka onnistuessaan voi nostaa myös tuottotasoa. Täydentävän rahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta on pysynyt vakaalla ja yliopistojen keskiarvoa korkeammalla tasolla usean vuoden ajan (41,8 % liikevaihdosta). Yliopisto on erityisesti panostanut täydentävän rahoituksen kasvattamiseen ja on pyrkinyt kehittämistyöllä hallitsemaan täydentävän rahoituksen epävarmuustekijöistä johtuvia riskejä.

Yliopisto arvioi, että vuonna 2014 sen taloudellisen asema ja tulos pysyvät vakaina. Yliopisto on tunnistanut toiminnassaan riskejä, jotka kytkeytyvät erityisesti tutkimustoimintaan ja opintoprosessien toimivuuteen. Myös täydentävään rahoitukseen liittyy yleisestä taloudellisesta tilanteesta johtuvia riskejä.

Yliopiston on varauduttava siihen, että julkiseen talouteen kohdistuvien paineiden seurauksena valtion rahoitukseen ei ole odotettavissa lähivuosina merkittäviä määrärahalisäyksiä. Yliopiston toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen kannalta keskeistä on toimintaan osoitettavan laskennallisen perusrahoituksen taso. Yliopiston suhteellisessa asemassa valtion rahoituksen saajana vuodesta 2014 vuoteen 2015 ei ole tapahtunut olennaista muutosta. Asema on kuitenkin vahvistunut erityisesti työllistyneiden perusteella määräytyvällä perusrahoituksen laskentakriteerillä. Vastaavasti asema on heikentynyt erityisesti ulkomaalaisten ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden ja avoimen ja erillisten opintojen perusteella määräytyvillä perusrahoituksen laskentakriteereissä.

Yliopistojen laskennalliseen rahoitusmalliin vuoden 2015 alusta tehtävät uudistukset edellyttävät yliopiston teknillistieteellisen alan julkaisuprofiilin uudelleen arviointia tai ainakin varautumista lyhyellä aikavälillä muutoksesta seuraaviin määrärahamuutoksiin. Yliopiston rahoitustasossa tulee vuodesta 2015 alkaen näkymään tutkintorakenneuudistuksen aiheuttaman vuoden 2010 tutkintopiikin poistuminen rahoituslaskennasta.

Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen rahoitusväline ja Suomen Akatemian kautta kilpailtuna rahoituksena tapahtuva profiloitumisen vahvistamisen lisäpanostus avaavat yliopistoille uusia rahoitusmahdollisuuksia.

4. RAPORTOINTIA EDELLYTTÄVÄT JATKOTOIMET

Yliopistoa pyydetään raportoimaan 16.3.2015 mennessä kauden 2013-2016 sopimuksessa määriteltujen keskeisten kehittämistoimenpiteiden etenemisestä.

LIITTEET

- Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjallinen palaute yliopistoille syksyllä 2014
- Katsaus yliopistojen talouteen ja henkilöstöön
- Yliopistojen koulutusalojen asemoituminen valtakunnallisessa kokonaisuudessa
- Yliopistotutkimuksen vaikuttavuus ja tuottavuus päätieteenaloittain 2010-luvun alussa
- Kandipalautteen tulokset syksy 2013 ja kevät 2014

Lappeenrannan teknillisen yliopiston määrälliset tavoitteet kaudelle 2013-2016

	Toteutuma			Keskiarvo 2011-2013	OPM/sov. tavoite 2013-2016	Tavoitteen tot.-% 2013		Tot. muutos-% 2012-2013	
	2011	2012	2013			YO	Valtak.	YO	Valtak.
Ylemmät korkeakoulututkinnot									
Kauppätieteellinen koulutus	152	185	187	175	190	98 %	104 %	1 %	9 %
Teknillistieteellinen koulutus	421	403	428	417	425	101 %	87 %	6 %	4 %
Yhteensä	573	588	615	592	615	100 %	96 %	5 %	4 %
Tohtorin tutkinnot	46	42	57	48	44	130 %	105 %	36 %	5 %
Alemmat korkeakoulututkinnot	355	332	380	356	380	100 %	92 %	14 %	0 %
Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä	469	467	476	471	350	136 %	114 %	2 %	6 %
Suomesta lähteneiden tai Suomeen saapuneiden vaihto-opiskelijoiden määrä (vaihdon kesto yli 3 kk)	397	410	430	412	420	102 %	90 %	5 %	0 %

Tunnuslukutavoitteet	Toteutuma			Keskiarvo 2011-2013	OPM/sov. tavoite 2016	Tavoitteen tot.-% 2013		13 toteuman suhde 11-13 keskiarvoon	
	2011	2012	2013			YO	Valtak.	YO	Valtak.
Tohtoritutkinnot / tutkijanuravaihe IV henkilötyövuodet	0,54	0,52	0,69	0,58	0,60	115 %	91 %	118 %	103 %
Vähintään 55 op. suorittaneiden osuus	26,2	27,8	27,5	27,2	34,0	81 %	89 %	101 %	105 %
Tieteelliset julkaisut / opetus- ja tutkimushenkilökunta	1,58	1,49			1,40				
Kilpailtu tutkimusrahoitus / kokonaisrahoitus	23,2	22,6	23,3	23,0	28,0	83 %	90 %	101 %	101 %
Ylemmät korkeakoulututkinnot / opetus- ja tutkimushenkilökunta	1,13	1,08	1,05	1,09	1,20	87 %	90 %	96 %	106 %
Opettajien ja tutkijoiden kv-liikkuvuus (väh. 1 vko) / opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,50	0,53	0,54	0,52	0,40	135 %	91 %	103 %	101 %